

Kvarteret Sigurd

En undersökning på Västerås gamla strandlinje

Arkeologisk förundersökning i avgränsande syfte

Fornlämning Västerås 232:1, stadslager
Kvarteret Sigurd 7
Västerås domkyrkoförsamling
Västerås kommun
Västmanlands län
Västmanland

Duncan Alexander

Stiftelsen
Kulturmiljövård

Sigurdsgatan

ingsångsgatan

Kvarteret Sigurd

En undersökning på Västerås gamla strandlinje

Arkeologisk förundersökning i avgränsande syfte

Fornlämning Västerås 232:1, stadslager
Kvarteret Sigurd 7
Västerås domkyrkoförsamling
Västerås kommun
Västmanlands län
Västmanland

Duncan Alexander

Denna rapport har framställts av ett företag
vars miljöledningssystem är certifierat enligt ISO 14001
av Svensk Certifiering Norden AB.

Utgivning och distribution:
Stiftelsen Kulturmiljövård
Stora Gatan 41, 722 12 Västerås
Tel: 021-80 62 80
E-post: info@kmmmd.se

© Stiftelsen Kulturmiljövård 2019

Omslag: Undersökningsområdet inlagt på en karta över Kungsängen från 1738.

Upphovsrätt, där inget annat anges, enligt Publik Licens 4.0 (CC BY)
<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>

Lantmäteriets kartor omfattas inte av ovanstående licensiering.
Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet. Medgivande MS2012/02954.

ISBN 978-91-7453-638-6

Tryck: JustNu, Västerås 2019

Innehåll

Sammanfattning	5
Inledning	6
Bakgrund	6
Undersökningens förutsättningar	7
Syfte	7
Genomförande	7
Metod	7
Undersökningsresultat	8
Schakt 1	8
Schakt 2	9
Schakt 3	12
Schakt 4	13
Tolkning	13
Utvärdering	18
Referenser	19
Kart- och arkivmaterial	19
Otryckta källor	19
Litteratur	19
Tekniska och administrativa uppgifter	20
Bilagor	21
Bilaga 1. Kontexttabell	21
Bilaga 2. Fyndtabell	22

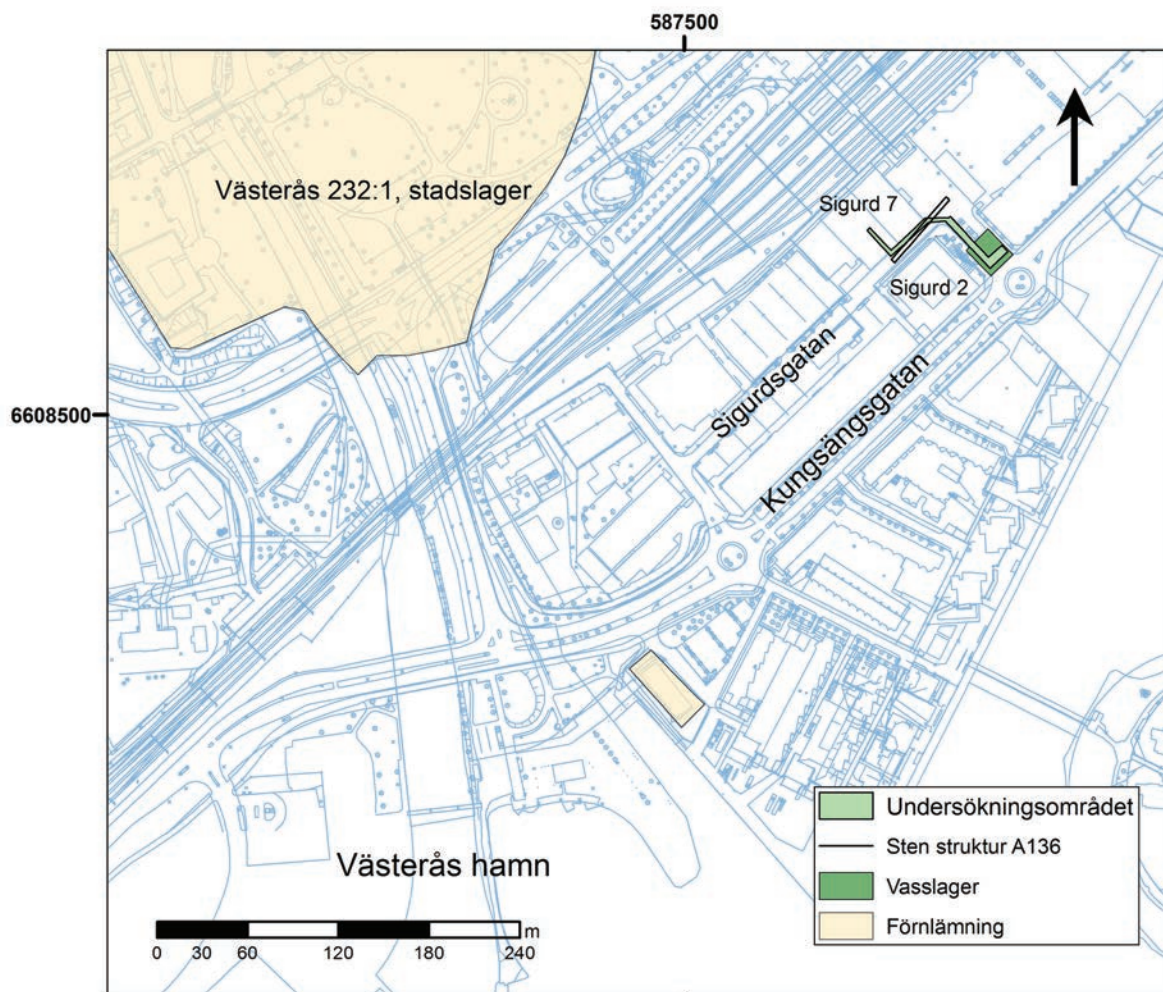

Figur 1. Undersökningsplatsens läge markerat med en blå ring. Utdrag ur digitala Terrängkartan. Skala 1:50 000.

Sammanfattning

En schaktningsövervakning för en ny VA-ledning och fjärrkyla genomfördes i Sigurdsgatan i Västerås under april 2017. Undersökningsområdet ligger utanför gränsen för fornlämningsområdet för Västerås medeltida stad (Västerås 232:1) och i närheten till Mälarens tidigare strandlinje. Schaktingen visade på lager av vass i de sydligast belägna delarna av schakten. Det var i samband med att järnvägsstationen byggdes i början av 1900-talet som området fylldes upp och bebyggdes.

En stor avlång konstruktion av sten och trä hittades i schakt 2. Den var orienterad i NÖ-SV riktning och var minst 30 meter lång. Fynd av keramik visar på en datering till 1700-talet. Konstruktionens funktion är osäker, men det kan ha varit en skyddande barriär mellan Mälaren och Kungsängen, eller en liten hamn eller förtöjning för båtar.

Figur 2. Undersökningsområdet och fornlämning Västerås 232:1, stadslager. Skala 1:5 000.

Inledning

På uppdrag av Länsstyrelsen i Västmanlands län har Stiftelsen Kulturmiljövård (KM) genomfört en arkeologisk förundersökning i avgränsande syfte. Anledningen är att Mälarenergi AB har för avsikt att installera fjärrkyla samt en ny vattenledning i Sigurdsgatan som kan komma att beröra arkeologiska lämningar i form av strandkonstruktioner och skeppsvrak. Schaktet löpte från kvarteret Sigurd 2 och vidare längs med Sigurdsgatan och in i kvarteret Sigurd 7 (figur 2).

Undersökningsschakten grävdes i april och maj 2017. Duncan Alexander var projektledare och har sammanställt denna rapport.

Bakgrund

Området ligger söder om fornlämningsområdet för Västerås 232:1, stadslager.

Söder om Sigurd 7, vid gamla Västerås Mekaniska Verkstad, har två medeltida skeppsvrak påträffats (RAÄ Västerås 1259 och Västerås 1260). Det kan vara skepp som helt enkelt har sjunkit, men eftersom det finns flera skeppsvrak inom ett begränsat område kan det vara fråga om en medvetet skapad spärranordning. Skeppen har tolkats vara av 1300-talstyp – små lastfartyg av det slag som trafikerade Östersund under Hansatiden (Matsson 1990).

Området söder om järnvägsspåren har fyllts ut i modern tid. Enligt kartor från 1751 och 1854 gick vattenlinjen vid denna tid nära spårområdet södra kant. Vid schaktningen för hissen till gångbron över spåren framgick det att fyllnadsmassorna var cirka 1,8 meter tjocka. Därunder påträffades trävirke och växtmaterial, troligen vass (Flodin 2003). Det kan möjligen vara fråga om en gammal strandzon.

Under hösten 2016 har en arkeologisk förundersökning utförts i kvarteret Sigurd 7 där byggnationen av ett nytt hotell pågår. Bland annat påträffades ett antal stolpar, dendrokronologiskt daterade till 1906–1907 (Ählström 2017).

Undersökningsområdet ligger inom en yta som på en karta från 1688 kallas Kungsäng och senare, på en karta från 1849, Munksäng. Ordet ”äng” indikerar att marken har använts för odling av foder till boskap. Det finns flera historiska kartor över denna del av Västerås där strandlinjen är tydligt markerad (figur 12–14).

Undersökningens förutsättningar

Undersökningsområdet var cirka 2 meter djupt och cirka 4 meter brett upptill. De tekniska ritningarna visade att det planerade schaktet skulle sluta vid östra hörnet av Sigurdsgatan 7, men i verkligheten fortsatte istället schaktet vidare – från östra hörnet längs med Sigurdsgatan och in i kvarteret Sigurd 7 (figur 2). Schaktets längd blev totalt 117,5 meter, vilket var cirka 53 meter längre än planerat.

Syfte

Förundersökningens syfte var att avgränsa fornlämning inom undersökningsområdet, med fokus på spår av båtvrak, spärranordningar eller andra anläggningar. Målsättningen var vidare att fastställa och dokumentera fornlämningens karaktär, datering, utbredning och komplexitet samt ta tillvara eventuella fynd.

Genomförande

Projektet bestod av två huvuddelar. Undersökningen började i sydöstra hörnet av undersökningsområdet, vilket var 0,8 meter brett (i botten) och 2,5 meter djupt. Detta schakt grävdes för att koppla in en ny vattenledning mot en befintlig betongledning. Ett annat schakt grävdes för att koppla in fjärrkyla till en ny byggnad på Sigurdsgatan 7. Detta schakt var 2,5 meter brett (i botten) och sträckte sig västerut längs med Sigurdsgatan och bakom Sigurdsgatan 7. Både vattenledningen och ledningen för fjärrkyla grävdes djupare än kulturlagren (vilka är beskrivna nedan).

Undersökningsområdet är uppdelat i fyra delar (tabell 1, figur 3). Schakt 1 var grundast i nordvästra änden, cirka 1,5–1,7 meter djupt. Schakt 2 var cirka 1,85 meter djupt i sydvästra änden och 2,4 meter i nordöstra änden. Schakt 3 var cirka 2,4 meter djupt, men sluttade till 2,7 meter i sitt sydvästra hörn. Schaktet för vattenledningen var 2–2,5 meter djupt från befintlig gatunivå. Schakt 4 var cirka 3 meter brett och 1,1 meter djupt, förutom i norra delen som var 2,5 meter djupt på grund av den nya vattenledningen.

Schakt	Djup (m)	Bredd i botten (m)	Längd (m)
1	1,5–1,7	1,7	20,5
2	1,85–2,4	1,7–1,9	45,5
3	2,4–2,7	2,7–3,0	36,0
4	1,1–2,5	3,0	15,5

Tabell 1. Schaktdimensioner.

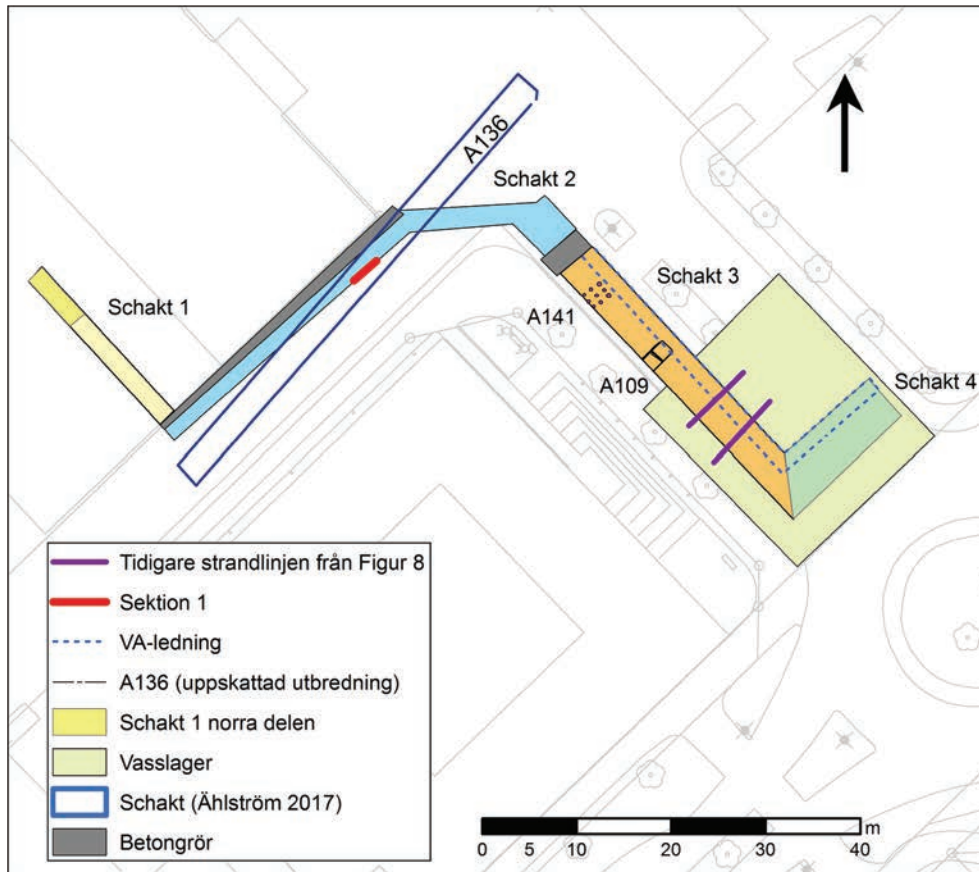
Metod

Anläggningarna har dokumenterats i plan genom handritning. Kulturlagren i schaktväggarna är beskrivna med sektionsritningar. Kontexterna beskrevs och fotograferades digitalt i fält. Uppdragsgivaren tillhandahöll ritningar över de planerade schaktens lägen. Då schakten flyttades prickades deras lägen in manuellt på en plan med utgångspunkt från befintlig bebyggelse och andra objekt i området. Schaktens utbredning har digitaliserats i efterhand. Arkeolog har följt och övervakat schaktningsarbetet, dock inte hela tiden.

Undersökningsresultat

Schakt 1

En stor del av schakt 1 hade undersökts redan 2016 (Ählström 2017). Där återfanns moderna påförda lager direkt ovanpå naturlig lera. Norra delen av schakt 1 berördes inte av grävningen 2016. Även här var dock eventuella kulturpåverkade lager störda (1,2 meter djupt grus). Mellan ett lager grus och den orörda leran fanns ett lager blandad brun lera, med inslag av koppartråd och plast.

Figur 3. Schaktplan. Skala 1:800.

Schakt 2

Schakt 2 var grävt till 1,85 meters djup i västra delen och sluttade sedan till 2,4 meters djup i östra änden. Det innehöll den äldsta markanvändningen inom undersökningsområdet. På den ursprungliga markytan hade ett linjärt objekt av trä och sten byggts (A136). Anläggningen bestod av träplankor, grenar och fragment av en stock som låg bland stora och mellanstora stenar, placerade på en linje i NÖ–SV riktning. Anläggningen täckte största delen av schakt 2. I östra delen av schaktet återfanns A136 som låg tvärs över schaktet (figur 4).

Figur 4. A136. Foto mot nordöst av Duncan Alexander.

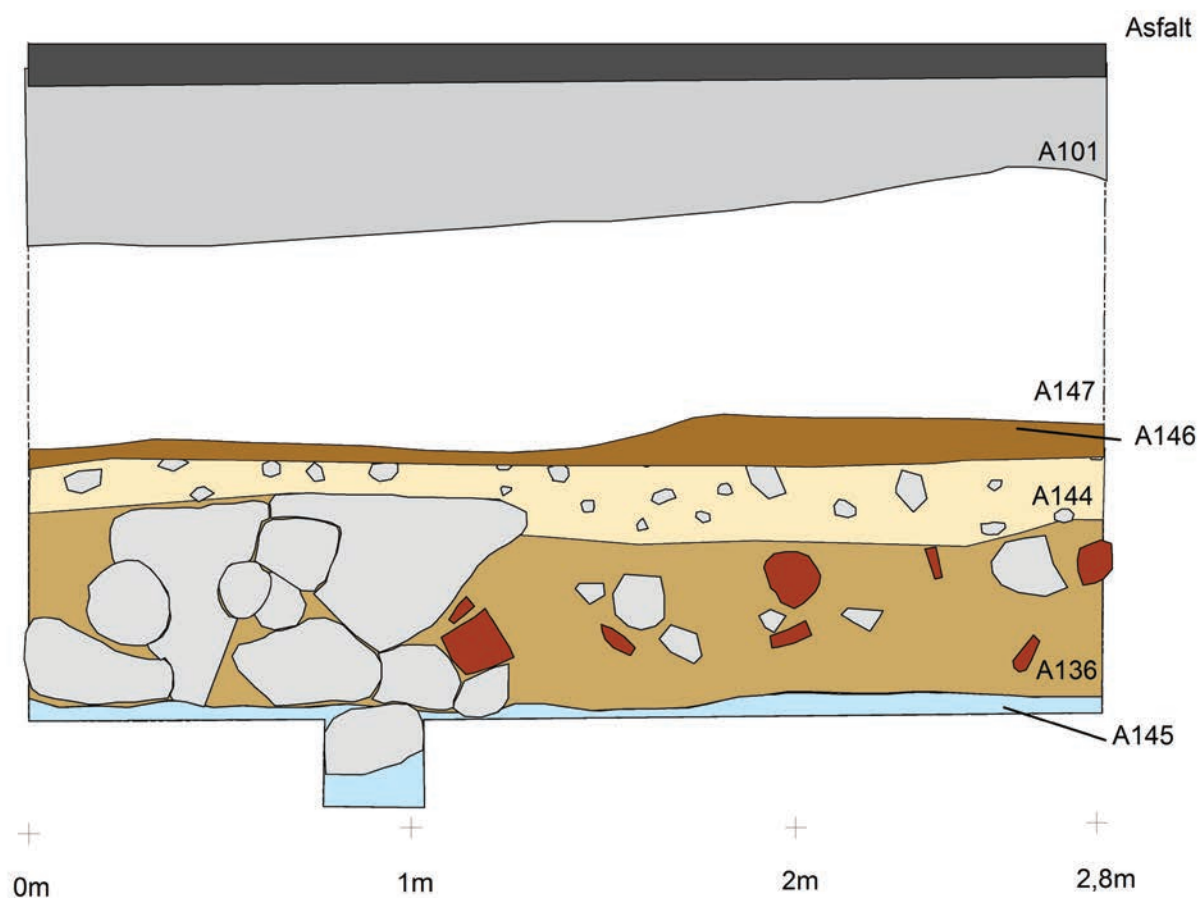
A136 var cirka 3,5 meter bred. På anläggningen fanns ett lager mörkgrå sand (A134) som innehöll flera skärvor yngre rödgods (F1). Sanden stabiliserade strukturen och var kompakt på toppen, kanske som ett resultat av tramp (figur 5).

Figur 5. A136 hade plan yta. Området utan sten var en nutida nedgrävd avloppsledning. Foto mot sydväst av Duncan Alexander.

Ett schakt från undersökningen 2016 låg bara ett par meter norr om schakt 2 (Ählström 2017). I det schaktet påträffades inte A136, vilket tyder på att konstruktionen har en avlång grundform.

En betongledning löpte längs den nordvästra schaktväggen. Under denna återfanns resterna av de två lämningarna A136 och stenlagret A144. Stenlagret bestod av rundade stenar och täckte nästan hela schakt 2 – det överlagrade A136. Lagret var tunt, 0,1–0,3 meter på sydöstra delen av schaktet – det var betydligt tjockare på nordöstra sida av A136 (0,55–0,656 meter). Lagren var även identifierade i ovannämnda undersökning för den nya byggnaden på Sigurdsgatan 7 (Ählström 2017). Tyvärr var det inte möjligt att avgöra om stenlagret A144 var en del av den ursprungliga konstruktionen A136 eller om den var ett senare tillägg (figur 6).

Figur 6. Sektion 1. Schakt 2 inkluderar A136. Sett från nordväst. Skala 1:20.

Lagerbeskrivningar:

- 101) Bärlager.
- 147) Flammigt, mest slagg. Mycket hårt. Ansiktligt dumpat industriavfall.
- 146) Mellangrå sand och småsten. Mycket kompakt. Kanske trampat.
- 144) Mörkgul sand och rundade stenar. Ansiktligt deponerat.
- 136) Stora stenar och träfragment. Linje i NÖ–SV riktning med inslag av tegel och keramik.
- 145) Svart siltig sand, mycket träfragment och stenar. Konstruktionslager, troligtvis blandat med deponerat organiskt material.
- 145) Ligger direkt ovanpå naturligt sjösediment.

I den östra änden av schakt 2 fanns ett svart lager med inslag av slagg (A130), lagret återfanns spritt från övre delen av A136 mot sydöst. Det svarta lagret sträckte sig flera meter mot sydöst och det föreföll att ligga direkt ovanpå den naturliga moränen (figur 7).

Figur 7. Svart lager A130 ovanpå naturlig morän. Foto mot väster av Duncan Alexander.

Schakt 3

Schakt 3 grävdes initialt för en ny vattenledning till ett djup av 2 meter. Återstoden av schaktet grävdes för fjärrkyla till ett djup av 2,4 meter (nordvästra delen) till 2,7 meter (sydöstra delen). Naturligt sjösediment påträffades cirka 2,3 meter under den befintliga gatunivån (+ 0,3 meter över havet). Direkt ovanpå sjösedimentet fanns ett lager välbevarad vass (A112) som sträckte sig från sydöstra änden av schakt 3 och vidare 19,5 meter mot nordväst (figur 3).

Två små vågliknande förhöjningar dokumenterades i schaktväggen (figur 8). De är antagligen naturligt skapade av små vågrörelser i strandkanten. I den nordliga av de två förhöjningarna syns en övergång i sammansättningen, från ett svart vasslager till ett finare organiskt material (A143), liknande gräs eller mossor. Detta lager sträcker sig mot nordväst och representerar sannolikt strandlinjen när området fylldes ut, medan den sydliga representerar en äldre strandlinje. Även idag växer rikligt med vass i de grunda vattnen runt Västerås (figur 8).

Figur 8. Två små vågliknande förhöjningar markerar den tidigare strandlinjen. Foto mot nordväst av Duncan Alexander.

På vissa ställen syntes linser av svarta organiska lager i det vattenavsatta sjösedimentet. Organiska lager varvades med sjösediment. De organiska lagren var förmodligen vilda växter som växte nära vattnet under äldre period. Området har sedan fyllts upp under ett stort markutfyllnadsprojekt i anslutning till att järnvägsstationen byggdes omkring år 1900. Fyllnadsmassorna utgörs bland annat av rester från industrin, med sot- och slaggrika lager. Flera av lagren innehöll en typ av klart plastiskt material och även keramikbeslag från elektronisk kraftutrustning. Stratigrafin tyder på att platsen för schakt 3 utgjordes av öppen och obebyggd mark före år 1900.

Två stora anläggningar var nedgrävda genom 1900-talslagren. Den första består av träpålar (A141) och utgör bas för ett tungt betongfundament. Den andra utgörs av två rader vertikala plankor med tvärbalkar (A109). Strukturen var igenfylld med ett blandat lerlager (A110) (figur 3). Båda anläggningarna var byggda senare än utfyllnaden från omkring år 1900.

Schakt 4

Schakt 4 var det första som undersöktes. Halva schaktet var grävt ner till 2,5 meters djup för en ny vattenledning. Andra hälften grävdes i ett befintligt schakt ner till 1,1 meters djup (figur 3). Schaktet grävdes genom utfyllnadsmaterial från 1900-talet – detta bestod av tegelbitar samt industrirester såsom slagg, sot och keramikbeslag för elektricitet. Utfyllnadsmaterialet låg direkt ovanpå vasslagret (A112) som var 0,03–0,15 meter tjockt och påträffades på 2 meters djup. Även här iaktogs naturligt avlagrade linser av svart organiskt material separerade av ackumulerade sjösediment (figur 9). Platsen för schakt 3 utgjordes i likhet med schakt 4 av öppen och obebyggd mark före år 1900.

*Figur 9. Hörnet av schakt 3 och schakt 4.
Foto mot norr av Duncan Alexander.*

Tolkning

Västerås stad har ett relativt bra kartografiskt arkiv. Tre kartor har varit särskilt användbara i detta projekt för den arkeologiska tolkningen – de är från 1688 (figur 12), 1738 (figur 13) och 1849 (figur 14).

I huvudsak kommer den avlånga konstruktionen A136, den äldsta av de påträffade anläggningarna, att diskuteras här. Lagret A134 (grå sand) låg direkt ovanpå A136 och representerar konstruktionens brukningsperiod. Keramiska fynd från A134 kan sannolikt dateras till 1740–1775 (Bäck, mejl 2017-07-26). Anläggningen var drygt 30 meter lång, och den sträcker sig utanför schakten mot nordöst och sydväst. Dess form och utsträckning är okänd och är därför svår att tolka. Ett par tolkningsförslag diskuteras nedan.

Riktningen på A136 stämmer överens med placeringen av strandlinjen på 1688 och 1738 års kartor (figur 13–14). Kartan från 1738 visar dessutom ett rakt avsnitt av strandlinjen, över 100 meter långt och orienterat i samma riktning som A136. Rektifierade kartor visar att A136 låg 23 meter ut från strandlinjen år 1688 och 60 meter ut från strandlinjen år 1738. Noggrannheten på originalkartorna är osäker. Även rektifieringsprocessen kan skapa skevhet i några axlar.

Första tolkningen av A136 är att den utgör resterna av ett översvämningsskydd som följde strandlinjen vars funktion var att skydda från dåligt väder och högt vatten.

Figur 10. Översvämningsskydd av sten. Foto Pixabay.

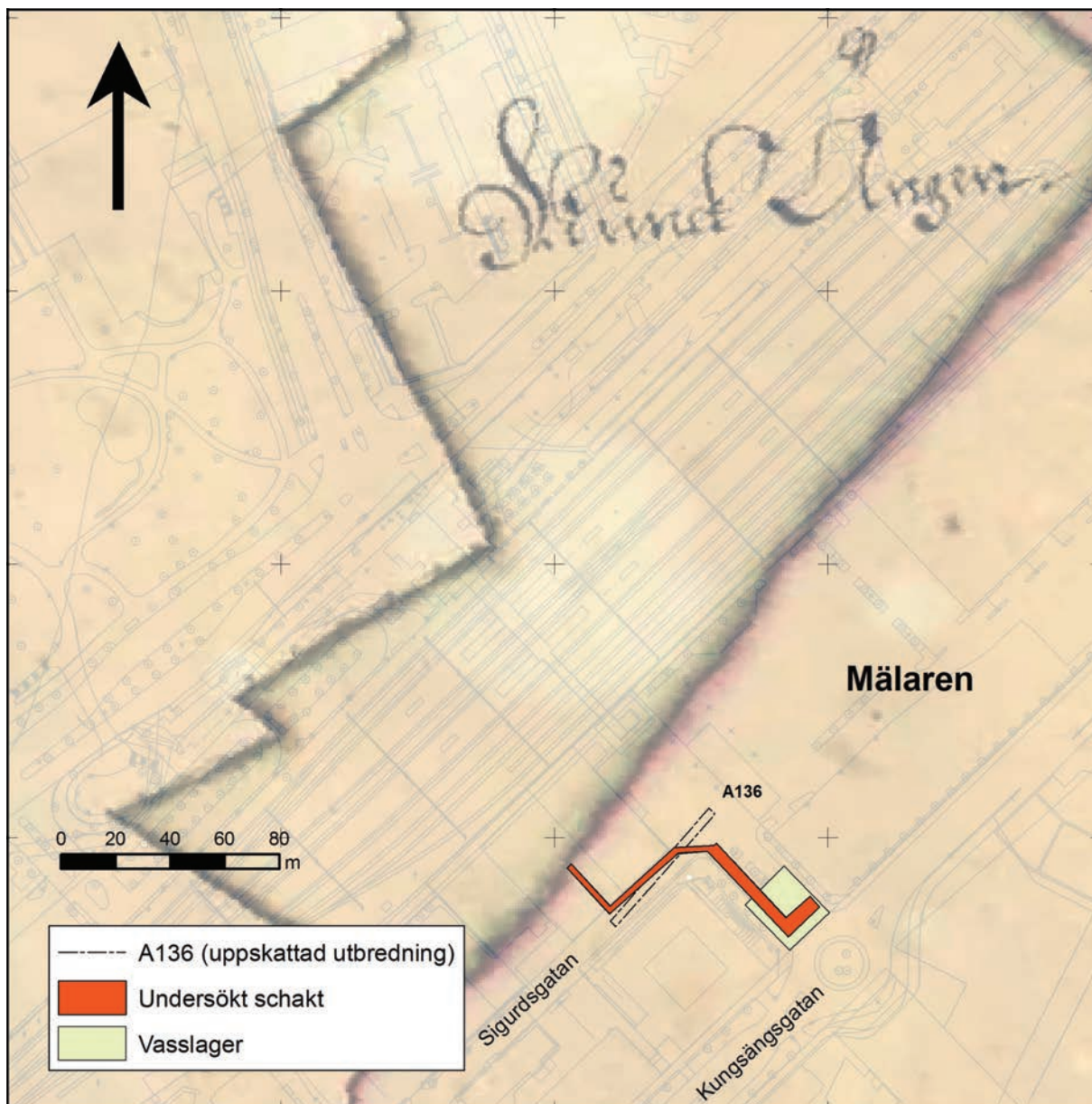
Denna tolkning innebär att strandlinjen låg längre mot sydöst jämfört med hur den är markerad på kartorna. Detta är en rimlig tolkning – eftersom hela utbredningen av A136 inte är känd kan man tänka sig en alternativ tolkning, till exempel en mindre hamn (figur 10). Hamntolkningen stämmer bättre överens med var stranden är markerad på de historiska kartorna – anläggningen hamnar strax utanför stranden.

Historiska kartor över Västerås har olika detaljnivå över bebyggda och obebyggda delar. På 1738 års karta finns till exempel detaljerad information om markindelningen, medan andra kartor inte innehåller någon sådan information över huvud taget. Ingen av kartorna visar några byggnader eller andra konstruktioner på platsen innan tidigt 1900-tal.

Det verkar osannolikt att ett område med så lång strandlinje inte skulle ha några fasta båtplatser eller en brygga. Frånvaron av strandnära konstruktioner i kartmaterialet är förmodligen resultatet av kartläggningsprocessen.

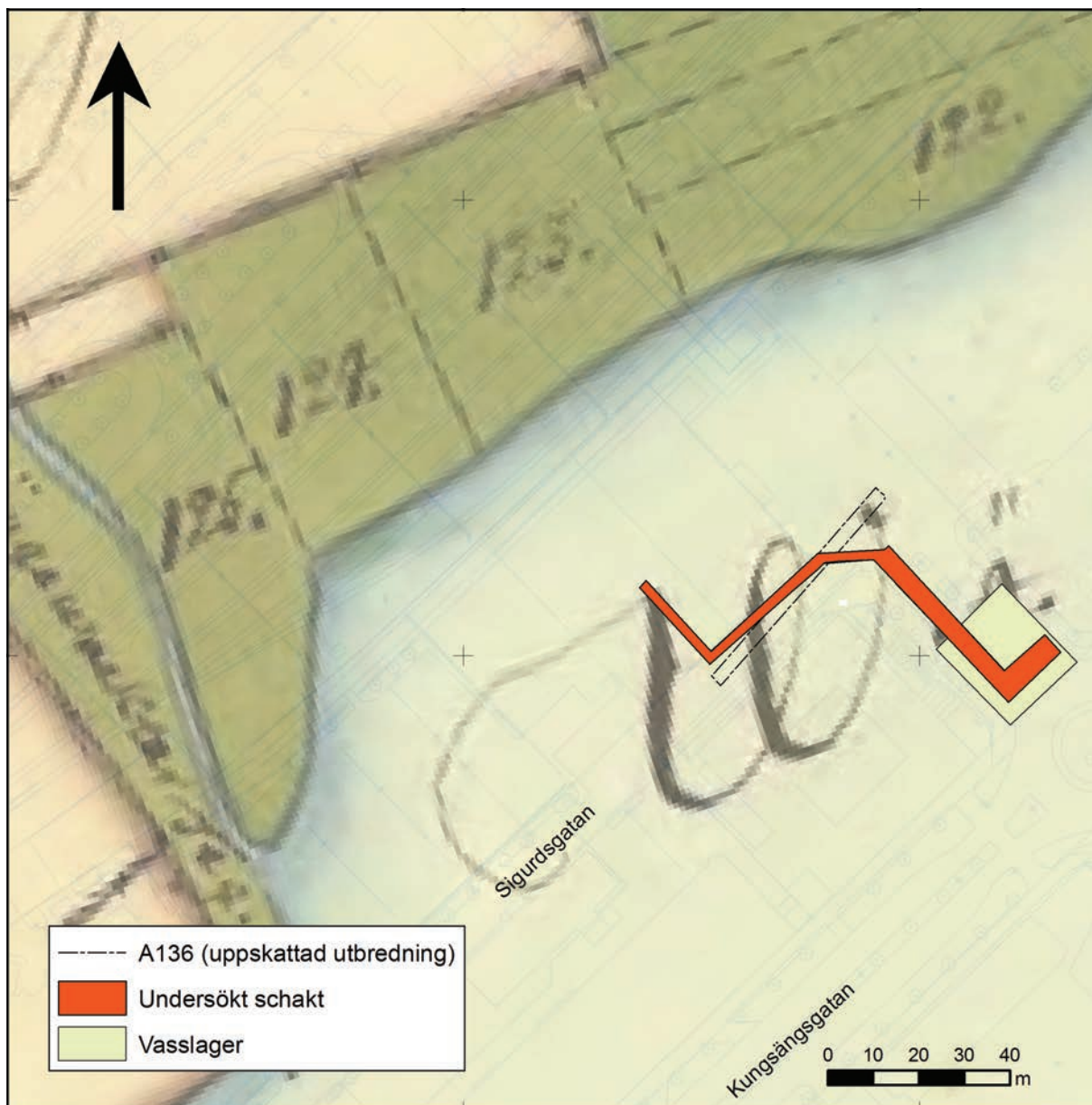
Figur 11. Stenpär som bildar en liten hamn. Foto Pixabay.

Figur 12. Undersökningsområdet inlagt mot 1688 års karta. Skala 1:2 500.

Rektifiering av historiska kartor kan resultera i betydande felmarginaller som ovan nämnda, karaktären på karterade anläggningar är dock ofta ganska exakt. Kartan från 1688 visar en rak strandlinje med exakt samma riktning som A136 (figur 12). Strandlinjen på kartorna från 1738 och 1854 (figur 15) är överlag mindre rak, men båda kartorna visar en rak strandlinje i anslutning till undersökningsområdet – båda även med en i vinkel böjd strandlinje i väster (figur 13). De raka, vinkelböjda partierna ger intryck av att ha påverkats av mänskliga aktiviteter, möjligen relaterade till A136.

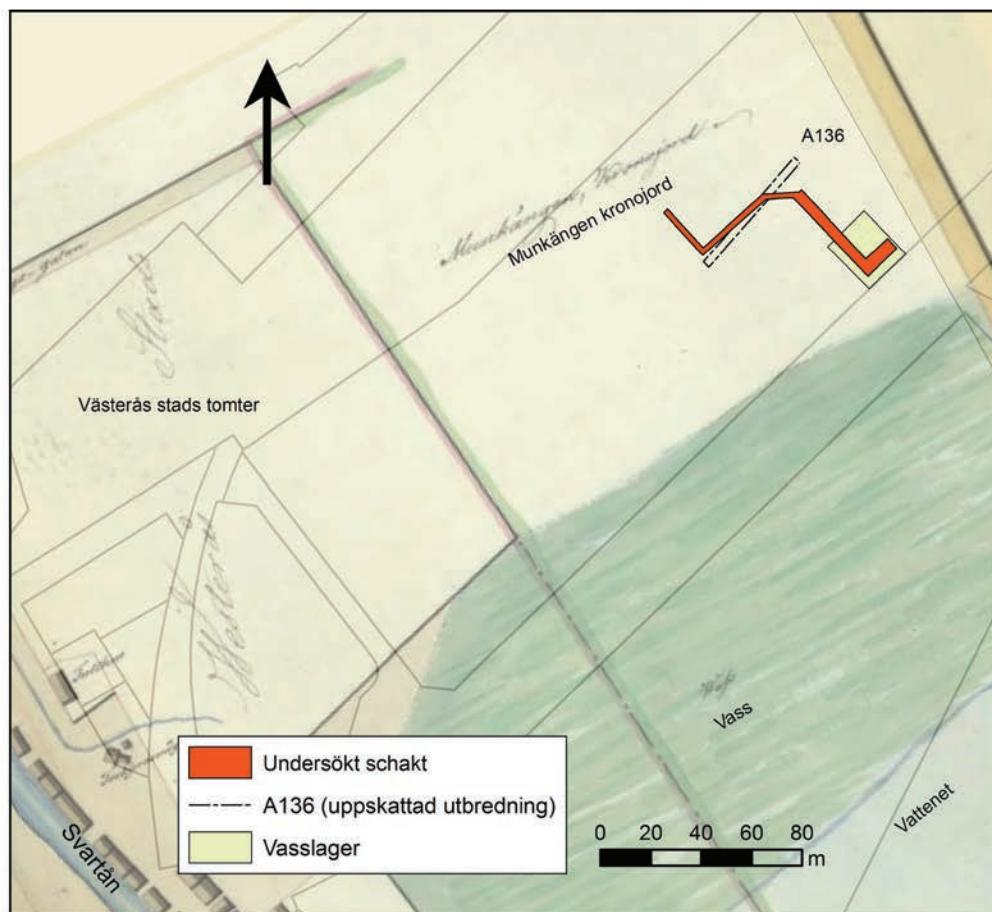
Det ovan nämnda lagret av rundade stenar, lager A144, överlagrade A136. Vi kan inte avgöra om stenlagret varit en del av A136, eller om är ett senare tillägg. Lager A144 består av isälvsmaterial, sannolikt från en källa långt bort. Det kan röra sig om material från muddring av Mälaren, alternativt kan det röra sig om dumpad ballast från något skepp. Lagren innehöll inte något kulturpåverkat material till skillnad från stenkonstruktionen under (A136) där tegel, keramik och enstaka metallfynd påträffades. Sammantaget verkar det mest troliga att lager A144 är ett tillägg till A136 efter att detta först blivit byggt. Kartorna visar inte på någon utfyllnad innan cirka år 1900, men frånvaron

Figur 13. Undersökningsområdet inlagt mot 1738 års karta. 1:1 500.

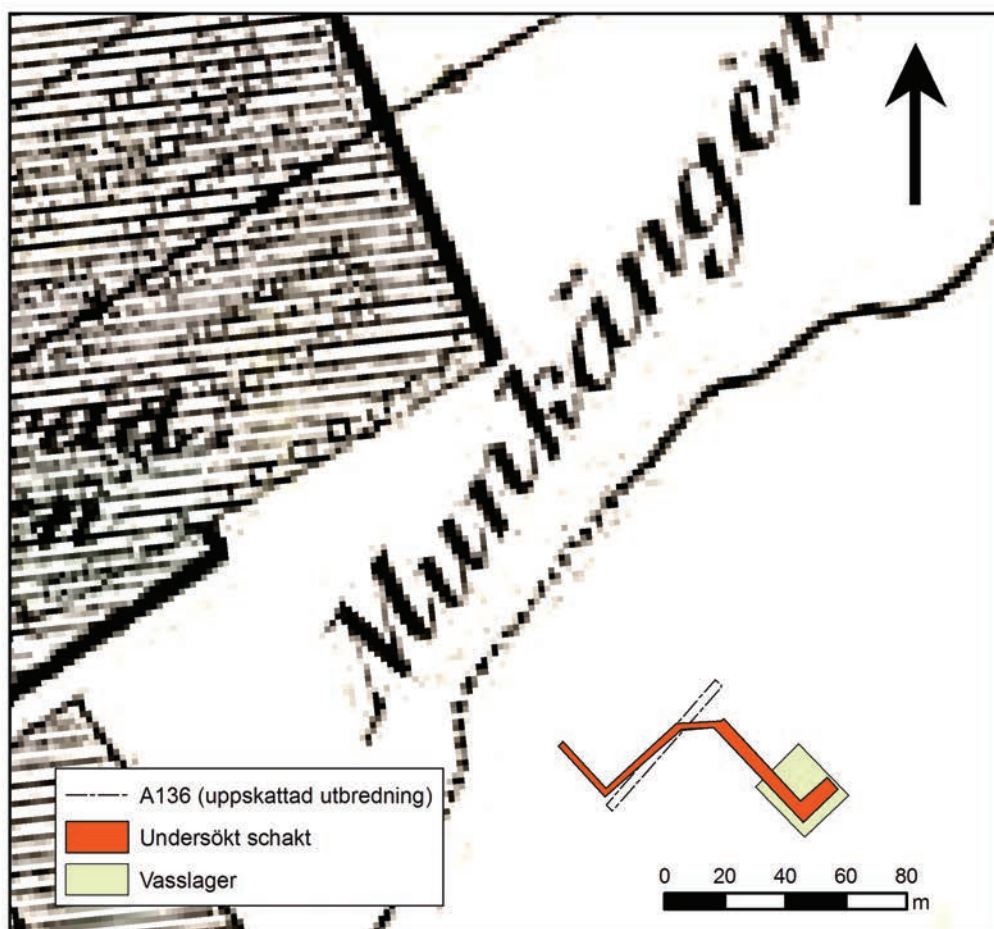
av utveckling på kartorna kan som redan diskuterats vara ett resultat av kartläggningsprocessen. Lager A144 kan ha deponerats på platsen under 1700- eller 1800-talet, men det är osäkert och kan bli aktuellt för arkeologiska undersökningar i framtiden.

De tjocka påförda lagren i schakt 3 och schakt 4 var från 1900-talet. Dessa lager återfanns direkt ovanpå ett svart vasslager, och på vissa ställen ovanpå lager av gräs eller mossa. Detta tyder på att Mälarens strandlinje låg på platsen för schakt 3 då järnvägsstationen byggdes på mark som tidigare legat under vatten. Strandlinjen och vasslagren som dokumenterades vid undersökningen har en bra samstämmighet med strandlinjen på 1849 års karta (figur 14).

Figur 14. Undersökningsområdet inlagt mot 1849 års karta. Skala 1:3 000.

Sigurdsgatan ligger utanför fornlämningsområdet för Västerås stadslager och tolkas helt rimligt som en yttre del av staden. Rektifierade historiska kartor visar att Sigurdsgatan till största delen låg under vatten fram till cirka år 1900. Undersökningen visar på några av problemen med historiska kartor och rektifieringen av dessa. Den illustrerar att de yttre delarna av staden kan innehålla oväntade och okarterade anläggningar. Lite är känt kring omfattningen av sten- och/eller träkonstruktioner utefter Mälarens stränder. Dessutom har ytterst lite arkeologisk forskning gjorts kring frågor rörande byggnader, ekonomi och transport vid denna allmänna äng. Kanske kommer den planerade ombyggnationen av Västerås centralstation att ge möjlighet till ytterligare undersökningar i området.

Figur 15. Undersökningsområdet inlagt mot 1854 års karta. Skala 1:2 500.

Utvärdering

Undersökningen framhåller att arkeologiska lämningar, som inte visas på historiska kartor, finns nedanför Sigurdsgatan. Fyndmaterialet härrör från 1700–1800-tal, en tidsperiod som tyvärr ofta ger opålitliga ^{14}C -resultat – inga prover har därför skickats in för ^{14}C -analys. Det finns troligen fler lämningar i närområdet, vilka kan komma att påträffas i framtiden i samband med nybyggnation samt den planerade exploateringen av stationsområdet.

Referenser

Kart- och arkivmaterial

Karta 1688. LMM. Akt 19-väs-26.

www.lantmateriet.se/historiskakartor

Karta 1738. T72-1:20.

www.lantmateriet.se/historiskakartor

Ljunggrens atlas. Västerås stad 1854. LMS. Akt Lj-13.

www.lantmateriet.se/historiskakartor. www.lantmateriet.se/historiskakartor

Karta Västerås slott 1849. LMS. Akt T72-1:53.

www.lantmateriet.se/historiskakartor. www.lantmateriet.se/historiskakartor

Otryckta källor

Bäck, M., Riksantikvarieämbetet. Mejl 2017-07-26.

Flodin, L. 2003. *Västerås – ny stationsbyggnad*. Arkeologisk utredning. Riksantikvarieämbetet UV Uppsala rapport.

Matsson, K. O. 1990. Västmanlands läns museums arkiv.

Ählström, J. 2017. *Fyra schakt i Västerås gamla strandzon*. Förundersökning i avgränsande syfte. Stiftelsen Kulturmiljövård rapport 2017:65.

Litteratur

Albansson, A. 1990. *Forntiden i blyxtbelysning*. I: *Västmanlands läns museums och Västmanlandsforntidningsförenings årskrift XXII*. Västerås.

Bronk Ramsey, C. 2005. *Improving the Resolution of Radiocarbon Dating by Statistical Analysis*. I: Levy, T. E. & Higham, T. F. G. (red.) *The Bible and Radiocarbon Dating*. *Archaeology, Text and Science*, s. 57–64. Equinox. London.

Reimer, P. J. m.fl. 2004. *Radiocarbon* 46.

Tekniska och administrativa uppgifter

<i>Stiftelsen Kulturmiljövård projektnr:</i>	KM16177
<i>Länsstyrelsen dnr, beslutsdatum:</i>	431-5935-16, 2016-12-21
<i>Typ av undersökning:</i>	Arkeologisk förundersökning i avgränsande syfte
<i>Undersökningsperiod:</i>	2017-04-18–2017-05-05
<i>Personal:</i>	Duncan Alexander (projektledare) Oskar Spjuth
<i>Landskap:</i>	Västmanland
<i>Län:</i>	Västmanland
<i>Kommun:</i>	Västerås
<i>Socken:</i>	Västerås domkyrkoförsamling
<i>Fastighet:</i>	Kvarteret Sigurd 7
<i>Fornlämning:</i>	Västerås 232:1, stadslager
<i>Fastighetskarta:</i>	66F0IN Västerås
<i>Koordinatsystem:</i>	Sweref 99 TM
<i>Koordinater:</i>	6608625/587675
<i>Höjdsystem:</i>	RT 90
<i>Inmätningssmetod:</i>	Manuellt
<i>Dokumentationshandlingar:</i>	5 st sektionsritningar och 1 st planritning samt 24 st digitala fotografier förvaras hos KM i väntan på beslut om dokumentationfördelning.
<i>Fynd:</i>	Fynden F1–7 förvaras hos KM i väntan på beslut om fyndfördelning.

Bilaga 1. Kontexttabell

Kontext	Schakt	Typ	Beskrivning
A100	Alla	Lager	Naturligt sjösediment. Lerigt. Ljust blågrått.
A101	Alla	Lager	Bärlager.
A109	3	Träkonstruktion	Två rader med vertikala tjocka träplankor i NÖ-SV riktning. Rester av fundament. 1900-tal.
A110	3	Lager	Blandad lera, igenfyllning av A109.
A112	3	Lager	Svart organiskt lager. Välbevarat naturligt vasslager.
A130	2, 3	Lager	Svart organiskt lager, rikligt med sot och mindre slagg. Fortsätter från toppen av A136 i SÖ riktning. Deponerat organiskt avfall och industriavfall.
A134	2	Lager	Mellangrå sand med inslag av tegel och keramik.
A136	2	Stenkonstruktion	Stenrad, över 25 m lång i NÖ-SV riktning, ca 3 m bred. Bestod av mellan-stora till stora obearbetade stenar samt oregelbundna träfragment med varierande storlek och form.
A141	3	Träkonstruktion	Nio träpålar nedkörda i marken som bildar en fyrkant, ca 1,80×1,68 m stor. Utgör resterna av ett träfundament till en stor betongsockel. 1900-tal.
A143	3	Lager	Svart organiskt lager, direkt ovanpå sjösediment. Bestod av välbevarat gräs och mossor. Format på torra land.
A144	2	Lager	Fyllning av små till mellanstora rullade stenar. Sträcker sig över större delen av A136 i NV riktning. Tjocklek max 0,50 m.
A145	2	Lager	Svart siltig sand, mycket trä och stenar. Del av A136.
A146	2	Lager	Grå kompakt sand och rullade stenar. Toppen av A144, kanske något trampat.
A147	2	Lager	Mest slagg, mycket hård. Rester av metallframställning, kanske deponerade när de varit varma.

Bilaga 2. Fyndtabell

Fynd	Material	Typ	Antal	Vikt (g)	Datering (trolig datering)	Kontext
F1	Keramik	Yngre rödgods	5	145	1670–1790 (1740–1775)	A134
F2	Metall	Järn, nit	1	150	Ej daterad	A134
F3	Metall	Järn, spik	1	20	Ej daterad	A134
F4	Keramik	Yngre rödgods	1	8	1670–1790 (1740–1775)	A130
F5	Keramik	Yngre rödgods	1	10	1900-tal	A119
F6	Slagg	Från smältkropp	1	458	1800–1900-tal	A138
F7	Keramik	Plattor	1	10	1800–1900-tal	A138